

DRY TOILET 2003

LOPPURAPORTTI

ENSIMMÄINEN KANSAINVÄLINEN KUIVAKÄYMÄLÄKONFERENSSI

Raini Kiukas ja Tittiina Repka

Lokakuu 2003

Sisällys

DRY TOILET 2003

KONFERENSSIN JÄRJESTÄMINEN - KEINO KANSAINVÄLISEN YMPÄRISTÖYHTEISTYÖN ALOITTAMISEEN	3
1. KONFERENSSIEN JÄRJESTÄMINEN.....	3
1.1. Tavoitteet.....	3
1.2. Järjestelytoimikunta.....	4
1.3. Tieteellinen toimikunta.....	5
2. KONFERENSSIN SUOJELIJA.....	5
2.1. Varsinainen tapahtuma.....	5
2.2. Näyttely.....	7
2.3. Vapaaehtoiset mukana tapahtuman järjestämisessä.....	7
2.4. Oheisohjelmat.....	7
3. TIEDOTUSTOIMINTA.....	8
4. TALOUS.....	10
5. ARVIOINTI.....	11
5.1. Palaute.....	11
5.2. Oma arvio.....	11
6. JATKOAJATUKSIA.....	12

LIITTEET

Näyttelyilmoitus

Lehdistötiedote

Questionnaire

Ohjelmalehtisen kannessa ollut kuva keräsi monta kommenttia ja niinpä laitoimme sen tähän loppuraporttiinkin. Kuva löytyi virolaisen Maalehden sivulta keväällä 2002.

KONFERENSSIN JÄRJESTÄMINEN - KEINO KANSAINVÄLISEN YMPÄRISTÖYHTEISTYÖN ALOITTAMISEEN

1. Konferenssien järjestäminen

Jo muutamia vuosia Suomessa on järjestetty ”huussiseminaareja”, joiden saama suosio on ollut huomattava. Osallistujia on kiinnostanut käymälöiden teknisen kehityksen ohella mm. huussien historia. 2000-luvun alussa Suomessa ryhdyttiin tehostamaan haja-asutuksen jätevesien käsittelyä. Tämä uuden asetuksen valmistelu sekä yleinen huoli maailman vesistöjen tilasta ja ulosteperäisiin sairauksiin kuolevien suuri määrä antoi idean kuivakäymäläkonferenssin järjestämisestä. Lisää vauhtia antoi muutamien aktiivien kuivakäymäläasiantuntijoiden vierailu Singaporen käymälätapahtumassa syksyllä 2001, missä juomakelpoisen veden käyttöä vesikäymälöissä vain edistettiin.

Ensimmäinen valmisteleva kokous pidettiin Tampereella 27.10.2001 ja silloin päädyttiin Ekoinfo ry:n toimesta hakemaan rahoitusta Pirkanmaan ympäristökeskukselta edellä kuvatun konferenssin järjestämiseksi. Alkuvuodesta 2002 perustettiin Käymäläseura Huussi ry, joka sai tehtäväkseen osallistua myös konferenssin valmisteluun. Järjestäjät laativankeskinäisen kirjallisen sopimuksen.

Pirkanmaan ympäristökeskuksen myönteinen päätös käynnisti konferenssin valmistelun varsinaisesti keväällä 2002. Konferenssi paikaksi valittiin Tampereen yliopisto ja ajankohdaksi elokuu 2003. Konferenssi sai nimekseen DRY TOILET 2003, **1st International Dry Toilet Conference**. Yhdistykset perustivat yhdessä järjestelytoimikunnan, jonka tehtävänä oli huolehtia tapahtuman sisällön tuottamisesta ja yhdessä valitun konferenssijärjestäjän kanssa vastata tapahtuman käytännön toimista. Konferenssin käytännön järjestäjäksi valittiin Tampereen kongressi- ja vientipalvelu TAVI Oy.

1.1. Tavoitteet

Konferenssin tavoitteet oli kirjattu hakemukseen, joita kirkastettiin järjestelytoimikunnan työn käynnistyessä samoin kuin vähän ennen varsianista tapahtumaa, jolloin oli nähtävissä laaja kansainvälinen osanotto.

Ensimmäisessä ilmoituksessa tavoitteeksi asetettiin

- tuoda esille kuivakäymälä tasavertaisena vaihtoehtona vesikäymälälle
- edistää ravinteikkaiden ihmisperäisten jätteiden hyötykäyttöä
- esitellä tämän päivän kuivakäymälätekniikkaa ja prosesseja
- esitellä vaihtoehtoisia ratkaisumalleja
- tuoda esiin kulttuuritekijöiden vaikutus käymäläasioiden hoitoon
- esitellä kuivakäymälä yhtenä keinona sekä pohja-, että pintavesien suojelussa

Konferenssin lähestyessä kirjattiin vielä tavoitteeksi

- luoda foorumi kansainväliselle kuivakäymäläkeskustelulle
- kansainvälisen yhteistyön käynnistäminen
- suomalaisen ympäristökoulutuksen esiin tuominen

Vaikka taloudelliset asiat eivät olleetkaan keskeisiä, niin toki konferenssin talouden saaminen edes tasapainoiseksi teetti merkittävästi työtä. Yritysten saaminen tukijoiksi oli välttämätön edellytys konferenssin järjestämiselle. Tavoitteena oli saada seudun ympäristöalan yrityksiä mukaan esittäytymään. Samoin otettiin yhteyttä pehmopapereita valmistaviin yrityksiin. Tulokset jäivät kuitenkin melko vähäisiksi.

Näyttelyn ottaminen mukaan saattoi antaa suomalaisille yrityksille mahdollisuuden esittäytyä. Näyttelyn päätettiin rajata kuitenkin selkeästi vain kuivakäymälöiden valmistajille ja näiden tuotteiden tukkumyyjille. Tämän alan ulkomaisten yritysten mukaan tuloa yritettiin edistää kaikin keinoin.

1.2. Järjestelytoimikunta

Järjestelytoimikunnan perustan loivat yhdistysten, Ekoinfo ry ja Käymäläseura Huussi ry, valitsevat edustajat. Heidän lisäksi tarvittiin asiantuntijoita, jotka tiesivät kuivakäymälöitä ja vesihuollosta tai osasivat konferenssin järjestämisen niksit.

Järjestelytoimikunnan ensimmäinen varsinainen kokous pidettiin 30.5.2002. Koska konferenssin järjestämisessä oli melkoisesti aikaa vievää työtä, niin päätettiin palkata yksi henkilö hoitamaan rutiineita. Kellään toimikunnan jäsenellä kun ei ollut mahdollisuutta jäädä hoitamaan asioita päivisin. Lisäksi tekninen konferenssin järjestäminen päätettiin ostaa ulkopuoliselta yritykseltä. Työllistämistukien avulla saatiin järjestettyä hyvä ratkaisu niin järjestäjien kuin työntekijänkin kannalta. Yhdistykset laativat keskinäisen kirjallisen sopimuksen työn- ja mahdollisen tuloksen jaosta.

Järjestelytoimikunnan jäsenet:

Raimo Flink – Ekoinfo ry
Matti Lehtomäki – Ekoinfo ry
Raini Kiukas – Käymäläseura Huussi ry
Juha Pulkki – Käymäläseura Huussi ry
Jukka Lindroos – Käymäläseura Huussi ry
Antero Luonsi – Pirkanmaan ympäristökeskus
Tapio Katko- Tampereen teknillinen yliopisto
Harri Mattila – Hämeen ammattikorkeakoulu
Anja Hakkarainen – Tampereen venti- ja kongressipalvelu TAVI Oy
Tittiina Repka – palkattu avustaja

Toimikunnan puheenjohtajaksi valittiin Raini Kiukas, varapuheenjohtajaksi Matti Lehtomäki ja sihteeriksi Tittiina Repka.

Järjestelytoimikunta kokoontui 18 kertaa, ja jokainen kokous kesti vähintään kolme tuntia.

Kokouksia oli seuraavasti:

2002: 30.5, 25.6, 15.8, 19.9, 15.10, 12.11 ja 11.12

2003: 8.1, 13.2, 11.3, 15.4, 20.5, 13.6, 7.7, 21.7, 6.8, 14.8 ja 4.9

Toimikunnan työskentely oli tehokasta ja toimi hyvin yhdessä. Anja Hakkarainen antoi paljon käytännön neuvoja konferenssin järjestämisessä ja aikatauluista. Toimikuntaan avustajaksi palkattu Tittiina Repka (1.10.2002 – 31.10.2003) toimi sihteerinä ja päätösten toimeenpanijana. Antero Luonsi, Tapio Katko ja Harri Mattila antoivat tarvittavan ja tarpeellisen asiantuntija-avun. Jukka Lindroos ei osallistunut toimikunnan varsinaiseen työskentelyyn, vaan toimi taustatukena ja apuna, hänellä kun on monen vuoden kokemus kuivakäymälöiden markkinoista. Toimikunnan kokouksiin osallistui muutaman kerran myös tieteellisen toimikunnan jäsenistä professori Tuula Tuhkanen Tampereen teknillisestä yliopistosta ja yliopettaja Marjukka Dyer Tampereen ammattikorkeakoulusta. Lisäksi toimikunnan kokouksiin osallistui Tampereen ammattikorkeakoulun opiskelija Sini Torsti, jonka tehtävänä oli koordinoita opiskelija-avustajien töitä.

Toimikunnan työ on muiden kuin TAVI:n henkilökunnan ja Tittiina Repkan osalta on perustunut täysin vapaaehtoistyöhön. Talkootunteja on kertynyt satoja.

1.3. Tieteellinen toimikunta

Tieteellisen toimikunnan tehtäviin kuului konferenssin luennoitsijoiden valitseminen lähetettyjen abstraktien perusteella, sekä suunnitella valmiiden tekstien perusteella luentoajankohdat. Toimikunnan sihteerinä toimi Harri Mattila. Konferenssin jälkeen he valitsevat vielä IWA:n (International Water Association) julkaisuun sopivat paperit.

Tieteellisen toimikunnan jäsenet:

Professori Tuula Tuhkanen – Tampereen teknillinen yliopisto
Professori Yrjö Haila – Tampereen yliopisto
Professori Enn Loigu – Tallinnan teknillinen yliopisto
Tohtori Tapio Katko – Tampereen teknillinen yliopisto
Yliopettaja Marjukka Dyer – Tampereen ammattikorkeakoulu
Rakennusmestari Juhani Efraimsson – Suunnittelukeskus Oy
Kalle Löövi – Kansainvälinen punainen risti
Tohtori Ralf Otterpohl – Hamburg- Harburg teknillinen yliopisto
Dosentti Jan – Olof Drangert- Linköpingin yliopisto
Tutkija Harri Mattila – Hämeen ammattikorkeakoulu

2. Konferenssin suojelija

Kuten kaikissa suurissa tapahtumissa ja niin myös tällä tapahtumalla oli suojelija. Suojelijaksi pyydettiin YK:n Euroopan talouskomission ympäristöosaston johtajaa Kaj Bärlundia. Avajaispuheessaan Kaj Bärlund käsitteli puhtaan veden ja sanitaation luomia haasteita Euroopassa, vielä on siis Euroopassakin ongelmia ratkottavana. Hänen tervehdyksenä ja alustuksensa olivat luettavissa konferenssin [www-sivuilla](http://www.drytoilet.org) ennen tapahtumaa, www.drytoilet.org.

2.1. Varsinainen tapahtuma

Konferenssin avauksen ja samalla Suomen ympäristöhallinnon tervehdyksen toi ympäristöministeriön ympäristösuojeluosaston ylijohtaja Pekka Jalkanen. Kansanedustaja ja entinen europarlamentaarikko Heidi Hautala kertoi Euroopan Unionin nykyisestä ja tulevasta ympäristöpolitiikasta. Myös hänen esityksensä on luettavissa konferenssin sivuilla.

Jo hyvin aikaisessa vaiheessa toimikunta mietti konferenssin pääaiheita ja niille sopivia pääluennoitsijoita, key noteja. Konferenssi päätettiin jakaman neljään aihepiiriin, jolle jokaisella haettiin siis oma pääluennoitsija.

Pääaiheet ja key notet

1. **Hallittu maaseudun ja kaupunkien ympäristöhuolto** – Pääluennoitsijaksi valittiin Kaarin Taipale, joka johtaa kansainvälisen paikallisten ympäristöaloitteiden komiteaa (ICLEI – International Council for local environmental initiatives). Kaarin Taipaleen luento ”What is the colour of sustainable development?” supistui puoleen työkiireiden takia vaihtuneen päivän takia.
2. **Ihmisten ulosteiden käyttö lannoitteena** – Pääluennoitsijana Linköpingin yliopiston dosentti Jan-Olof Drangert otsikkona ”A history of mental views on the re-use of nutrients.”
3. **Kuivakäymälätekniikan kehitys**- Pääluennoitsijana tohtori Martin Oldenburg, Otterwasser GmbH:sta, joka on sanitaatioasioihin perehtynyt konsulttiyritys. Hänen luentonsa otsikko oli ”Toilets for the re-use of natural resources - examples and applications”
4. **Käymäläkulttuuri** – Pääluennoitsijana Ron Sawyer, Meksikossa SARAR Transformacion- nimisessä yhdistyksessä sanitaatioasioihin perehtynyt asiantuntija . lennon otsikon ollessa ”Sanitation as if it really mattered: Getting toilets out of the (water) closet and into the loop.”

Muut puhujat valittiin yli 40 lähetetyn abstraktin perusteella. 16 muuta luennoitsijaa 12 maasta saivat tilaisuuden kertoa tutkimuksistaan. Luennoitsijoista vain yksi oli Suomesta, muut Aasian, Afrikan ja Euroopan maista.

Lisäksi konferenssi järjesti posteriesittelyn, jossa ei puhumaan valitut asiantuntijat ja muut projektit saivat tuoda esille omia tutkimuksiaan. Postereita oli esillä 25 kpl ja lisäksi ekskursiokohteista oli omat posterinsa.

Loppupaneeli järjestettiin perjantaina ja yli keskustelu venähti yli konferenssin loppumisajankohdan. Paneelin puheenjohtajana toimi dosentti Jan-Olof Drangert ja haja-asutuksen jätevesihuollosta väitöskirjaa valmisteleva Harri Mattila kokosi yhteen keskustelun ja välitti kiitokset aktiiviselle konferenssiväelle. Kuivakäymälän käyttöönotto ei ole vain tekninen kysymys, monin paikoin pitää ensin murtaa totutut tavat ja käytännöt. Myös ulosteista puhuminen ei kaikkialla ole yleistä, joten näyttelyssä käyneiden suuri määrä yllätti järjestäjien ohella myös konferenssivieraat.

Kaikkiaan konferenssiin osallistui 163 kuulija 30 eri maasta. Ulkomaisia erilaisten organisaatioiden edustajia oli paikalla kaikkiaan 64 henkilöä. Maat jakautuivat seuraavasti:

Suomi	99	Ranska	2	Latvia	1
Ruotsi	8	Kenia	2	Niger	1
Japani	6	Meksiko	2	Nigeria	1
Saksa	6	UK	2	Pakistan	1
Alankomaat	5	USA	2	Etelä-Afrikka	1
Nepali	3	Zimbabwe	2	Sveitsi	1
Intia	3	Kameron	1	Taiwan	1
Tanska	3	Egypti	1	Tansania	1
Itävalta	2	Viro	1	Uganda	1
Kiina	2	Israel	1	Australia	1

2.2. Näyttely

Konferenssin yhteydessä järjestettiin kuivakäymälänäyttely. Näytteille asettajia olivat: Antti Salo Ky, Berger Biotechnik GmbH, Biolan Oy, Clivus Multrum Int. AB, Europlast Muovitekniikka Oy, Lassila & Tikanoja Oyj, Malk Oy, Oy Paltermo AB, Pellos Marin Oy, PikkuVihreä Oy, Oy Raita Environment, Separett AB, Suomen Veneilyliitto ry, Wost Man Ecology AB.

Näyttely avattiin keskiviikkona 20.8 klo 19 ja suljettiin perjantaina 22.8 klo 17. Näyttely oli yleisölle avoinna torstaina ja perjantaina iltapäivällä. Yleisölle oli vapaa pääsy ja siihen kävi tutustumassa arviolta 300 henkeä. Mukana oli koululaisryhmiä ja yritysvierailuja. Näyttelystä ilmoitettiin vain vähän ennen tapahtumaa paikallisissa lehdissä ja radioiden menovinkeissä. Ilmoitus liitteenä, liite 1.

2.3. Vapaaehtoiset mukana tapahtuman järjestämisessä

Tampereen ammattikorkeakoulun Environmental Engineering 13 opiskelijaa toimi konferenssi avustajina. Heidän tehtävänään oli toimia mm. saliavustajina, naulakkovahteina, poster- ja näyttelyosaston avustajina sekä ennen konferenssia avustaa kansioden ym. materiaalin pakkaamisessa konferenssisalkkuihin. Teknisenpuolen vastaavana toimi to 21.8 opiskelija Gareth James ja pe 22.8. opiskelija Jarno Laitinen.

Konferenssin sujuminen vaati monenlaista osaamista ja muistamista. Opiskelijoiden ja toimikunnan jäsenten lisäksi vapaaehtoistyötä teki muutama ulkopuolinenkin ja siitä huolimatta puuhaa riitti. TAVIn työntekijöitä oli paikalla kolme ja he työllistyivät osallistujien asioiden hoitamisessa.

2.4. Oheisohjelmat

Konferenssi alkoi keskiviikkona 20.8. illalla. ”Get-together”- cocktail-tilaisuudella, jossa konferenssin järjestelytoimikunnan puolesta Raini Kiukas lausui tervehdyssanat ja Kaarin Taipaleen puhe avasi näyttelyn. Tilaisuudessa 93 konferenssin osallistujaa.

Torstaina illalla oli tutustuminen Tampereen ympäristötietokeskus ”Moreeniaan” ja välittömästi sen jälkeen oli Tampereen kaupungin vastaanotto Raatihuoneella. Apulaiskaupungin johtaja Kalevi Lammi toivotti tervetulleeksi Marjukka Dyerin toimiessa tulkkina. Lauluryhmä ”Järjestysmiehet” viritti illan kansainväliseen tunnelmaan. Raatihuoneen miellyttävään tapahtumaan osallistui 106 osallistujaa

Perjantaina oli vuorossa konferenssi-illallinen Viikinsaarella. Laivaristeily, kyykkäkisa, lohen loimutus, maittava buffetateria, musiikkiesitykset, letunpaistot ja leppoisa tunnelma saivat paljon kiitosta osakseen. Tampereen Vesi toimi illan isäntänä. Viikinsaaren matkaan aikana sai kuulla suomalaista hanurimusiikkia täysi laivan lasti eli 78 osallistujaa

Lauantai oli ekskursionpäivä, jossa oli mukana 61 konferenssin osallistujaa. Tutustumiskohteina olivat:

1. Ahlmanin maatalousoppilaitoksen yhteydessä toimiva Ympäristötaitopuisto, jossa esiteltiin komposti- ja huussinäyttely ja muita ekologisia keksintöjä.
2. Kangasalan yhteiskylä, 10 talon yhteisössä käymälä on ratkaistu kuivakäymälällä. Vierailijat näkivät käytännössä neljän talon kuivakäymäläratkaisun ja voivat testata yhtä niistä kahvittauolla
3. Tarastenjärven jätteenkäsittelylaitos, jossa Pirkanmaan jätehuollon oppaat kertoivat Pirkanmaan jätehuollosta ja esittelivät biojätteen kompostikentät.

Koko matkan ajan Kangasalan matkaoppaat kertoivat yleistä tietoa Tampereesta, Kangasalasta ja koko Suomestakin.

3. Tiedotustoiminta

Tiedotustoiminnasta päätettiin järjestelytoimikunnan kokouksissa eli keneen ja mihin ja tahoihin ja miten otetaan yhteyttä. TAVIn edustajien kokemuseräiset vinkit olivat hyvin käyttökelpoisia. Toimikunnan jäsenet puolestaan tunsivat suuren joukon vesialan asiantuntijoita, joihin voitiin ottaa suoraan yhteyttä.

1. WWW – sivut. Konferenssin kotisivut www.drytoilet.org tehtiin yhteistyössä Niklas Vainion kanssa tmi Hiisi ja Haiku-nimisestä yrityksestä heti järjestelytoimikunnan työn käynnistyessä. Useammissa hakuohjelmissa ”dry toilet” tai kuivakäymälä -hakusanoilla nämä sivut tulivat ensimmäisinä. Sivulla kävijöiden määrä kasvoi tasaisesti konferenssin loppua kohti ja sivuille oli linkkejä useista eri paikoista. Sivuja päivitettiin aina uuden tiedon tullessa.
2. 1. ilmoitus – First Announcement oli kolmeen osaan taitettava A4 kokoinen lehtinen, jota painettiin suomeksi 1000 kpl ja englanniksi 3000 kpl. Lehtisessä kerrottiin lyhyesti tulevasta konferenssista ja siinä oli yhteystiedot. Sitä lähetettiin kesän 2002 aikana mm. Suomen suurlähetystöille, ulkomaiden Suomen lähetystöille, ympäristöalan oppilaitoksille, Suomen kuntien ympäristöviranhoitajille, ympäristökeskuksille, Suomen ja muun maailman ympäristö-, vesi-, jätehuolto-, sanitaatioalan ihmisille ja organisaatioille, sekä kaikille kuivakäymäläasioihin perehtyneille tahoille (yritykset, yhdistykset, yksityiset). Lehtistä myös jaettiin useissa tapahtumissa.
3. 2. ilmoitus ja call for papers – 2nd Announcement oli 16-sivuinen esite, johon oli koottu tiedot konferenssin ohjelma- ja tapahtumatietojen lisäksi tietoa Tampereesta ja Suomesta sekä ohjeet rekisteröitymisestä. Itse rekisteröintilomake liitettiin irrallisena lehden väliin. Rekisteröintilomaketta sai tulostettua myös www-sivuilta. Tätä ohjelmalehteä painettiin ensin 2000 kpl, josta osa postitettiin eri tahoille ja osa jaettiin eri tilaisuuksissa. Kioton matkaa varten otettiin lisää 1000 kpl.
4. Call for papers: Pyyntö asiantuntijoilta abstrakteista ja abstraktien lähettämistä koskevat ohjeet lähetettiin myös sähköpostitse eri puolille maailmaa.

5. Sähköpostilistat – Sihteeri kokosi aikamoisen sähköpostilistan, joka koostui hänelle toimitetuista yhteystiedoista tai niistä joita hän itse löysi internetin kautta. Osa markkinoinnista kulkikin täysin sähköisesti.
6. Kioton ”3rd World Water Forum” - Kuivakäymäläseura Huussi ry osallistui foorumin kansalaisjärjestöille järjestämään ”water-action”-kilpailuun. Hakemusten perusteella valituilla 150 järjestölle annettiin mahdollisuus matkustaa Kiotoon Japaniin esittämään posterimuodossa oma hankkeettaan. Käymäläseura Huussi ry oli yksi valituista. Seuraa lähti edustamaan Raini Kiukas ja Juha Pulkkilä. Kahdeksan päivän ajan, osana Suomen virallista valtuuskuntaa, heillä oli mahdollisuus markkinoida konferenssia maailman vesi- ja sanitaatioasioihin perehtyneille tahoille. Kiotosa luodut kontaktit edesauttoivat konferenssin toteutumista.
7. Tiedotus median kautta:
Ennen konferenssia: Tiedotustoiminta käynnistyi Pirkanmaan ympäristökeskuksen avustuspäätösten julkistamisen myötä. Aamulehti uutisoi asiasta toukokuussa 2002. Konferenssin ensimmäinen oma tiedote lähti 5.6.2002 maaliman ympäristöpäivänä. Useammassa artikkelissa, joissa käsiteltiin haja-asutuksen jätevesihuoltoa ja kuivakäymälää vaihtoehtona, tuli konferenssi esiin. Myös yleisönosaston kirjoituksiin tuli konferenssista mainintaa. Syksyn 2002 huussiseminaari Tampereella sai julkisuutta ja sen myötä konferenssi.

Aikakusilehdistä mainittiin konferenssi ainakin Suomen Kuvalehdessä, Mökki-lehtdessä ja Puutarhalehdessä. Aiheet käsitelivät kuivakäymälää ja haastattelivat yhdistyksen puheenjohtajaa Jukka Lindroosia. Näiden lisäksi ympäristöhallinnon sisäisessä tiedotuslehdessä on ollut maininta konferenssista. Y&T-lehti käsitteli aihetta pariinkin kertaan.

Myös monet sähköiset uutiskirjeet ottivat konferenssitiedotteen jakeluun. Lehdistötiedotteet lähetettiin STT:lle ja suurimmille lehdille sekä ympäristötoimittajille 25.11.2002, 24.2.2003, 17.4.2003, 5.6.2003, 14.8.2003. Viimeisessä tiedotteessa, joka lopulta levittyi myös STT:n kautta, oli kutsu konferenssin varsinaiseen lehdistötilaisuuteen torstaina 21.8.2003 klo 9.00 Tampereen yliopistolla. Alueelliset radiot lähettivät menovinkeissään tietoa näyttelystä.

Konferenssin aikana: Konferenssin lehdistötilaisuus pidettiin torstai-aamulla. Paikalle kysymyksiin vastaamaan oli kutsuttu pääjohtaja Kaj Bärlund, kansanedustaja Heidi Hautala ja Eero Kontula ulkoasianministeriön kehityspoliittiselta osastolta ja järjestelytoimikunnasta mukana olivat Harri Mattila, Raini Kiukas ja Juha Pulkkilä. Liitteenä (liite 2) olevaa tiedotetta jaettiin sekä tilaisuudessa että päivien aikana yli 20 kpl eri tiedotusvälineiden edustajille. Englanninkielisenä tiedote oli torstaina aamulla www-sivuilla ja myös sitä monistetta jaettiin paikan päällä muutamia kappaleita.

TV ja radioväki otti aiheen omakseen, konferenssista tuli tietoa pitkin päiviä; YLE1 aamu-TV lähetys 20.8.2003, jossa haastateltavana olivat Harri Mattila ja Jukka Lindroos MTV 3 uutislähetys ja TV 2 uutislähetys. Monet Suomen alueelliset radiot tekivät suoria haastatteluja, Tampereen seudulla radio-kanavista ainakin 95,7, Tampereen alueradio ja radio Vega tekivät haastattelivat sekä järjestäjiä että osallistujia.

Maan suurimmissa lehdissä oli kirjoituksia konferenssista. Helsingin Sanomien pääkirjoitus ”Huussiajattelua kannattaa levittää” ehdotti kuivakäymäläosaamisen levittämistä kehitysmaihin.

Konferenssin jälkeen: FST:n Obs- lähetys 26.8.2003 klo 21.00 antoi hyvän koosteen menneestä konferenssista.

Useassa lehdessä tulee vielä olemaan kirjoituksia konferenssista, järjestelytoimikunnan tietoon ovat tulleet jutut;

- Vihreä Lanka 5.9.2003: Saksassa kuivakäymälöitä rakennetaan myös kerrostaloihin
- Taustat ja uutiset 7-8/03: Dry Toilet 2003 –konferenssi haluaa edistää kuivakäymälöiden käyttöä maalimanlaajuisesti, kuivakäymälöitä kaikille

Turun Sanomien jälkimaku-osastossa olleessa kirjoituksessa oltiin pahoillaan Turun jäämisestä paitsi käymäläkonferenssia sen mennessä Tampereelle, Turussakin kun osataan ... Aamulehden ylänurkassa 8.9. Pirkko Savisaari kirjoittaa, että vesivessan olevan hemmottelua, jota ei ymmärrä ”Pistämätön puusee – hyttysistä huolimatta.

Ulkomaalaisia lehdistön edustajia oli muutama paikalla. Eesti Terviselehteen teki kirjoitusta virolainen Anu Könnusaar Viron luonnonsuojeluliitosta ja ranskalainen Christophe Elain kirjoitti ranskalaiseen ympäristölehteen.

Julkisuus oli sitten, kun se saatiin heräämään, oli erittäin myönteistä. Alkutaipaleella osaksi tullutta naurua ei enää konferenssin aikana juuri tavannut. Negatiivinen julkisuuttakin tuli, Yhdysvaltojen nettiuutiskanava CNSnews.com:n haastattelusta ja hyökkäyksestä kuivakäymälöiden ideaa vastaan. Kirjoitus oli erittäin hyökkäävä, mutta sai lopulta paljon hyvääkin keskustelua aikaan. Heidän ensimmäinen kirjoituksensa ilmestyi kesäkuussa 2003 ja toinen heti konferenssin jälkeen.

8. Maksettuja ilmoituksia

Koko konferenssista ainoastaan edeltävän viikonlopun paikallisissa lehdissä olleet näytelyilmoitukset jouduttiin maksamaan.

4. Talous

Konferenssin menoiksi oli arvioitu 140 000 euroa. Tuloista puolet arvioitiin saatavan osallistumismaksuista ja tukien osuudeksi oli arvioitu lähes 50 000 euroa ja loppuosa tuloista arvioitiin saatavan näyttelystä sekä asettajilta että kävijöiltä. Osallistujien määräksi arvioitiin 220 varsinaista osallistujaa ja 30 seuralaista. Konferenssin talousarviota laadittaessa kustannuksia eli osallistumismaksua saatiin pidettyä kohtuullisena, kun palkkakulut ja myös vuokratulot saatiin minimoitua lahjoituksen avulla.

Taloudellinen tulos on noin 10 000 euroa eli se on järjestäville yhdistyksille jäävä korvaus vapaaehtoisesta työstä. Tuntikirjaa on pidetty alusta lähtien ja järjestelytoimikunnan kirjanpitoon kertyi kaikkiaan 1300 talkootuntia. Puolet siitä on järjestelytoimikunnan puheenjohtajan tuntilistassa. Tulosta auttoi merkittävästi Suomen ulkoasiainministeriön päätös maksaa 10 kehitysmaiden osanottajien matka- ja osallistumiskulut. Näytteilleasettajien osallistumismaksut olivat lähes arvioidut. Messuilla kävijöiltä ei kuitenkaan peritty maksua alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen.

Lisäksi tuloksen kannalta merkittäviä tukijoita ovat olleet L&T Oyj ympäristötuotteet, Biolan Oy, Kangasalan Osuuspankki, Metsähallitus, Vapo Oy, Tampereen kaupunki, Tampereen Vesi, Tampereen ammattikorkeakoulu ja Tampereen teknillinen yliopisto sekä Molok Oy ja Kopli Oy. Avustusta on saatu myös Suomena Akatemialta ja Maa- ja vesitekniikan tuki ry:ltä

5. Arviointi

Mitä tahansa tapahtumaa olisi aina syytä arvioida erilaisilla mittareilla tai kriteereillä. Uuden tapahtuman ja vielä kansainvälisen tapahtuman järjestämien on aina suuri haaste ja tällöin on hyvä edes kirjata ylös niin plussat kuin miinuksetkin. Vielä parempi, jos pyytää palautteet ja teettää oman arvioinnin. Dry Toilet 2003 järjestävät yhdistykset ovat talkoovoimin toimivia. Sitoutumien tapahtumaan järjestämiseen on ensimmäinen ja merkittävin edellytys tapahtuman onnistumiselle. Tässä tapauksessa toisten poisjäänniin korvasi muiden lisääntynyt aktiviteetti.

Taloudellista tulosta käytetään usein monen tapahtuman ainoana mittarina. Tässä tapauksessa tavoite oli saada kustannukset katettua ja omat välittömät kulut pois. Se tavoite toteutui, mutta edellytti runsaasti talkootunteja. Konferenssin osallistujille jaettu palautelomake osoittautui hyväksi tavaksi saada ideoita jatkotoiminnalle.

5.1. Palaute

Konferenssin osallistujille jaettiin perjantaina palautelomake, johon pyydettiin vastaamaan joko sinä päivänä tai myös seuraavana päivänä ennen ekskursiota. Palautusaktiivisuus oli hyvä, täytettyjä lomakkeita palautui 47 kpl. Palautelomake on liitteenä.

Vastauksissa oli erittäin paljon ehdotuksia ja hyviä ideoita, joten järjestelytoimikunta päätti laadituttaa niistä erillisen yhteenvedon. Uuden DT- konferenssin tarvetta kysyttäessä vastauksia saatiin 46 kpl, joista 34 piti tärkeänä järjestää vastaavaa tapahtumaa jatkossakin omana erillisenä konferenssina. Yli puolet tähän vastanneista piti joka toisena vuotena järjestettävää konferenssia parhaimpana tiheytenä.

Samoin lähes jokaisen paperin lopussa on kiitokset hyvin tehdystä työstä, joten lienee syytä olla tyytyväinen järjestelyjen onnistumiseen. Well done. Erillinen koottu yhteenvedo on liitteenä., liite 3.

5.2. Oma arvio

Konferenssin järjestelytoimikunta arvioi loppukokouksessaan kahden viikon kuluttua tapahtumaan jälkeen mennyttä tapahtumaa ja sen järjestelyjen onnistumista. Valmistelu oli kestänyt puolitoista vuotta ja kokemusta näin suurien tapahtuman järjestämisestä ei ennestään ollut yhdistyksen edustajilla. Siitä syystä olikin ilahduttava kuulla, että TAVille välittömästi annettu palaute oli pääosin erittäin myönteisiä samoin kuin järjestelytoimikunnan jäsenten samat suorat kommentit konferenssin aikana.

Järjestelytoimikunnan mielestä paras tulos oli kuivakäymälän (kuivasanitaation) selkeä jäsentymisen osaksi sanitaatiota kaikkialla maailmassa. Osallistujien laaja näkemys ja

erilaiset kokemukset tukivat kuivasanitaation kehittämisen tarpeellisuutta. Konferenssin tunnelma ja osanottajien asiantuntemus koettiin myös osaksi parhaimpaa antia. Samoin virkamiesten saaminen mukaan nähtiin myönteisenä.

Uutena asiana koettiin se, että toimittajat kuuntelivat itse asiaa aikaisemman ja jopa konferenssin valmistelunkin aikanakin esiin tulleen naurun sijasta. Toimittaja tiedottamisen takana on tärkein lenkki julkisuteen ja siinä koettiin monenlaista valmistelun aikana. Myös luennoissa oli uusia asioita ja usko kuivakäymälöiden käyttökelpoisuuteen lisääntyi järjestelytoimikunnankin piirissä.

Järjestelyjen kannalta huonoimmin onnistunut oli konferenssisalin äänentoisto. Järjestelytoimikunnalla ei ollut omaa osaamista tällä alueella eikä asiaan osattu varautua. Samoin opasteet on syytä laatia hyvin ja opastusta tärkeyttä ei saa unohtaa. Huussi-sanaa tuli käytettyä ja se ei ollut hyvä asia, se johti tarinoiden kertomiseen ja itse asia jäi. Oman pienen kritiikkinsä ansaitsi myös työnjako, kiireessä ei kannata tehdä kahteen kertaan.

Vastaisuudessa huussi –sana on siirrettävä historian kirjoihin ja tilalle käyttöön on otettava kuivakäymälä ja DT-teknologia. Samoin kansainvälisen konferenssin materiaali on syytä käyttää aina kielen tarkistajan kautta. Järjestelytoimikunnan esittely on sisällytettävä ohjelmaan, jotta ei osallistujien tarvitse kysellä jatkossa.

6. Jatkoajatuksia

Konferenssin aikana luotiin suhteita niin koti- kuin ulkomaillekin. Näiden suhteiden ylläpitäminen ja yhteistyön kehittäminen on ehkä kaikkein tärkein asia. Nämä henkilöt luovat ikään kuin pohjan maailman DT-teknologian edistämiseksi ja kehittämiseksi. Samoin luotiin runsaasti kontakteja tiedotusvälineisiin, joita ei saa kadottaa. IWAan luotu yhteys pitää myös säilyttää.

Kansainvälisten konferenssien järjestämistä pidettiin jatkossa tärkeänä, painotusta voi siirtää jonkin verran myös sosiologiselle puolelle. Jokavuotista tapahtumaa ei kutienkaan suositella, ehkä joka toinen vuosi ja vuorotellen ecosanin kanssa.

Kotimaata ei pidä unohtaa, alueellisten tapahtumien avulla saadaan tietoa ja hyviä käytäntöjä leviämään Suomeen. Näistä sitten voidaan ammentaa viennin pohjaksi hyvää tietoa.

Käymälöiden luokitus ja CE-merkintä nousivat myös esille. Siinä onkin ehkä yhdistykselle sopiva tehtävä, merkintätyön käynnistämien Euroopassa.

SUOMEN SUURIN

KUIIVAKÄYMÄLÄNÄYTTELY

Tampereen yliopiston päärakennus Kalevantie 4

torstai 21.8 klo 12-18

perjantai 22.8 klo 12-17

Vapaa pääsy !

Järjestää: 1st International Dry Toilet 2003 Conference

Näytteilleasettajina:

Antti Salo Ky, Biolan Oy, Clivus Multrum Int. AB, Europlast muovitekniikka Oy, Lassila&Tikanoja Oyj, Malk Oy, Oy Paltermo Ab, Pellos Marin Oy, PikkuVihreä Oy, Oy Raita Environment, Separett AB, Suomen veneilyliitto ja Wostman Ecology AB

DRY TOILET 2003
1st International Dry Toilet Conference
20-23 August 2003
University of Tampere
TAMPERE – FINLAND

Liite 2

KONFERENSSIN LEHDISTÖTIEDOTE 21.8.2003

JULKAISUVPAA 21.8.2003 KLO 9.00

Kuivakäymälä tuo useimmille suomalaisille mieleen lähinnä huussin eli pihan perällä seisovan rakennelman tai navetan seinustalle rakennetun erillisen tilan. Huussi puolestaan kirvoittaa esille monenlaisia tunteita ja muistoja, usein kuitenkin hymyä, hyväntuulisuutta ja monenlaisia vitsejä. Suomalaisessa kirjallisuudessa miehet käyvät huusissa, paikka on siis varsin monimerkityksellinen.

Tämän tapahtuman tarkoitus on edistää kuivasanitaatiota tai ekosanitaatiota kaikkialla maailmassa. Kuivasanitaation este ei ole pelkästään tekniikan kehittymättömyys vaan myös kulttuuriset esteet ja ehkä pelotkin. Näiden päivien aikana kerätään, kootaan ja vaihdetaan tietoa näiden esteiden poistamiseksi. Tekniikoiden ja ratkaisumallien kehittämiseen toivotaan saavan potkua ja ideoita esitelmistä ja keskusteluista.

Maailmassa kuolee vuosittain miljoonia ihmisiä likaisen veden välityksellä leviäviin tauteihin. Vedet saastuvat ja rehevöityvät, kun ihmisten ulosteet joutuvat vesiin puutteellisesta jätteiden käsittelystä johtuen. Muutos edellyttää kunnollista ja huollettua sanitaatiota. Sen ei ole tarpeen olla vesikäymäläperusteinen. Keskitetty verkosto vie myös ravinteet pois sieltä, missä niitä tarvittaisiin ruuan tuotantoon ja pysyvän kasvipeitteen saamiseksi. Kuivasanitaatio on silloin paras ratkaisu.

Tämän konferenssin järjestäjinä toimii kaksi kansalaisjärjestöä, Kuivakäymäläseura Huussi ry ja Ekoinfo ry, kumpikin pieniä ja nuoria ja varattomiakin. Itse tapahtuman järjestämiseen on saatu monelta taholta tukea mm. Suomen ulkoasianministeriöltä ja Pirkanmaan ympäristökeskukselta, siitä kiitos heille kaikille. Ilman näitä avustuksia konferenssia ei olisi voitu järjestää. Myös Tampereen teknillisen yliopiston ja ammattikorkeakoulun antama monenlainen apu on ollut korvaamatonta.

Konferenssin aikana kuullaan esitelmia kuivakäymälöiden kehityksestä, nykYTEKNIIKASTA ja tekniikan puutteista, jätteiden käsittelystä ja ravinteiden kierrätyksestä, ja ennen kaikkea erilaisista kuivasanitaatiokokemuksista eri puolilla maailmaa. Posterinäyttelyssä on vastaavia aiheita. Esitelmia on kaikkiaan 20 ja postereitakin lähes 30. Esitelmien lisäksi ohjelmassa on tutustumista Tampereen ja Moreenian ohella myös uuden teknologian näyttelyyn, Kangasalan yhteiskylään sekä Tarastenjärven jätteenkäsittelyalueen kompostikentälle.

Osanottajia on kaikkiaan yli 160 ja noin 30 eli konferenssimme on varmasti yksi kansainvälisimmistä ympäristötapahtumista mitä Suomessa on koskaan ollut. Aihe ei kuitenkaan maailmalla ole uusi. Ekosanitaation tiimoilla on kokonnuttu monet kerrat, vain Suomi ei ole ollut kovin aktiivinen osallistumaan näihin tapahtumiin.

Raini Kiukas, Chairperson, Organising committee

1st International Dry Toilet Conference 20th – 23rd August 2003, Tampere, Finland

QUESTIONNAIRE

What was in your opinion the most important issue brought up in the conference?

Which topics got in your opinion too little attention?

What do you really think is the future of the dry toilets?

Do you think that the Dry Toilet Conference should be organised also in the future?

YES NO

If yes

in a year in two years in three years

Should the Dry Toilet Conference be organized in the future

as an own event

in connection with another conference

Do you have any message to the Organising Committee?

Please leave this questionnaire to the conference assistants or at the information desk.
Thank you for your co-operation!

DRY TOILET 2003

Liite 4

JÄRJESTELYTOIMIKUNNAN ARVIO 4.9.2003

mikä oli konferenssin paras anti? tuliko esille itselle uusia asioita?

miten järjestelyt, mitä tekisin toisin seuraavalla kerralla

miten tästä eteenpäin? muita kommentteja, ideoita yms

***1st International Dry
Toilet Conference***
20-23 August 2003
University of Tampere
FINLAND

Lisää tietoa konferenssista:

Käymäläseura Huussi ry
PL 225
33101 TAMPERE

www.huussi.net
www.drytoilet.org

sihteeri@huussi.net